

Danmarks Naturfredningsforenings hørings svar til Vandområdeplan 2021-27 - Vandløb

Vandområdeplanerne 2021-2027 (VOP3) er sendt i offentlig høring fra den 22. december 2021 til den 22. juni 2022.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) afgiver sine høringsbemærkninger tematisk og fremsender hermed sine bemærkninger vedrørende Vandløb.

DNs samlede hørings svar består af følgende tematiske dokumenter:

- Overordnede bemærkninger
- Vandløb
- Søer
- Kystvand
- Miljøfarlige stoffer – MFS, Spildevand, Akvakultur og Klappning
- Grundvand
- Bilag 1 (Danmarks indskrænkende fortolkning af vandforekomster og ikke-forringelse er et problem for søer og vandløb)

En række af DNs lokale afdelinger har indsendt egne hørings svar, som rummer bemærkninger til såvel konkrete lokale forhold som mere generelle problemstillinger.

Generelt

Vandområdeplan 2021-27 – VOP3 – udgør den direktivmæssigt set sidste chance for at beslutte og iværksætte alle nødvendige indsatser til opnåelse af de fastsatte målsætninger.

Det har EU Kommissionen gentagne gange gjort klart:

"After 2027, the possibilities for exemptions are reduced, as time extensions under Article 4(4) can only be authorised in cases where all the measures have been put in place but the natural conditions are such that the objectives cannot be achieved by 2027." (2019 EU Kommissionen fitness check).

Tidsudskydelser for målopfyldelse kan således ikke begrundes med andet end naturgivne forhold og kun når alle nødvendige indsatser er på plads.

Det sikrer denne 3. vandområdeplan – VOP3 - ikke.

Aftalen om grøn omstilling af dansk landbrug af 4. oktober 2021 mellem regeringen og et stort flertal af Folketingets partier indebærer at indsatsiden i Vandområdeplan 2021-27 - VOP3 – skal genbesøges i 2023/24 og igen i 2025/26, angiveligt som en miljøgaranti for at sikre fremdriften i

især de kollektive indsats overfor kvælstofbelastningen. I ly af disse genbesøg har man imidlertid også udskudt beslutning om særdeles mange resterende indsatsbehov for vandløb og søer, kystvande og grundvand.

VOP3 skulle være den vandområdeplan, hvor alle resterende indsats for opnåelse af miljømålene fremgår og iværksættes. Genbesøgene betyder, at man nu blot underopdeler planen så man ikke beslutter de fulde og nødvendige indsats for målopfyldelse, men i stedet hvert andet år skal justere den efter forhandlinger. Altså endnu en udsættelse af de nødvendige indsats, som efterlader endnu kortere tid til at iværksætte dem og endnu længere tidshorisont for målopfyldelse i vandmiljøet.

Resultatet er således en offentlig høring af en VOP3, som ikke rummer de nødvendige indsats for målopfyldelse i 2027. Det mener DN ikke er i overensstemmelse med direktivkravene og det vil formentlig medføre behov for ny høring af en VOP3.1 og en VOP3.2 efter genbesøgene.

Det er beskæmmende og desværre symptomatisk for den danske indsats i samtlige VOP, at den har været uambitiøs og uden reel vilje til hurtig og effektiv indsats. Ganske vist er Vandrammedirektivet tænkt som et instrument til at nå god økologisk tilstand gennem en iterativ proces – dvs løbende justeringer af indsats i takt med at man får mere viden om belastninger og virkemidler og nødvendige indsats, men i Danmark har det i over 20 år med vekslende regeringer ført til udsættelse på udsættelse af helt nødvendige indsats fordi man har nægtet at træffe beslutning på det eksisterende vidensgrundlag.

Resultatet er desværre også, at vi i denne 3. og sidste planperiode ikke bare står milevidt fra målopfyldelse i vandmiljøet, og fra at have iværksat de nødvendige indsats, men også kan konstatere at der fortsat er kæmpe overvågningsmæssige huller og at der stort set ikke er sket nogen tilstandsmæssige fremskridt siden 2000.

Vandløbsindsatsen

18.500 km vandløb ud af samlet 75.000 km vandløb er omfattet af specifikke mål i Danmarks 3. vandområdeplan for perioden 2021-27. Det svarer til 25%.

I 1. vandplanproces blev de oprindelige 27.800 km vandløb, omfattet af første basisanalyse og svarende til amternes udpegninger, beskåret til ca 22.000 km, primært som følge af en "harmonisering af afgrænsningen". Nogle amter havde nemlig målsat mange flere små vandløb end andre – nu blev det harmoniseret efter laveste fællesnævner.

Til 2. vandplan 2015-21 ønskede regeringen at *udpegningen af de specifikt målsatte vandløb i næste vandplanperiode sker på et ensartet grundlag og ud fra objektive og transparente*

naturfaglige kriterier. Fokus skulle være på vandløbenes naturværdi og de valgte kriterier blev fornuftigt nok typologi (størrelse), fald, slyngning og DVFI (smådyrs-index). Desværre valgte regeringen igen forringelsens vej – ved at vælge helt ubegrundet skrappe kriterier til især fald på vandløb fik man barberet de omfattede vandløb ned til det man politisk ønskede - 19.000 km vandløb omfattet af specifikke målsætninger. Et uskønt efterfølgende slagsmål om 1000 km små vandløb har betydet en yderligere reduktion til de 18.500 km vandløb vi står med i dag.

Langt fra målopfyldelse

På trods af denne nedskæring af antallet af vandløb omfattet af specifikke målsætninger står vi her ved indgangen af VOP3 langt fra opfyldelse af målsætningerne. Knap 28% af de målsatte vandløb vurderes nemlig i god økologisk tilstand. VOP3 siger også, at samlet er der ikke opfyldelse af miljømålet på ca. 12.100 km ud af de i alt ca. 18.500 km vandløb, væsentligst pga fysiske forhold. Det svarer til 65% vandløb uden målopfyldelse og burde så betyde, at 35% og ikke 28% opfylder deres målsætninger. Forskellen består i at 7% af vandløbene er i ukendt tilstand og derfor ikke medregnes som uden målopfyldelse, hvad de jo rettelig burde.

Hertil kommer at rigtig mange km vandløbs tilstand ikke er vurderet ud fra alle de kvalitetselementer som direktivmæssigt skal indgå i tilstandsvurderingen – nemlig bentiske invertebrater, makrofyter, fisk, fytobenthos og nationale MFS. Det ses således af Tabel 5.2 at ud af de målsatte vandløb er hhv 92%, 23%, 57%, 15% og 5% vurderet i forhold til ovennævnte kvalitetselementer. Af de 28% vandløb, der angiveligt har god økologisk tilstand, kan en stor del ikke være vurderet efter alle de kvalitetselementer, som må kræves for at kunne påstå målopfyldelse. Således er jo kun 23% makrofyter vurderet, 15% fytobenthos vurderet og 5% vurderet på nationale MFS.

Vandløbs økologiske tilstand er således i VOP3 alene klassificeret på baggrund af kvalitetselementer, for hvilke der har foreligget overvågningsresultater - ikke de elementer der kræves efter vandrammedirektivet. Da målopfyldelse kræver, at alle indgående kvalitetselementer er på niveau mindst "god", er det reelt snyd når man påstår målopfyldelse uden kendskab til et eller flere kvalitetselementer. Manglende kendskab til et eller flere kvalitetselementer bør placere et vandløb i kategorien ukendt.

At ukendskab til et eller flere kvalitetselementer kan føre til målopfyldelse er direkte undergravende for incitamentet til at opsøge den nødvendige yderligere viden til at afklare kvalitetselementets status.

Det kæmpe ukendskab til hovedparten af kvalitetselementerne afspejler klart NOVANA programmets utilstrækkelighed i forhold til at levere de nødvendige overvågningsdata af de målsatte vandområder.

Det gælder eksempelvis for Limfjordsoplandet, at 12 % af vandløbene anføres med en ukendt tilstand. Men mange flere har faktisk ukendt tilstand, da vurderingen kun beror på data for invertebrater.

DN konkluderer, at der snydes på vægten når man lader vandløb, hvor man ikke kender tilstanden for et eller flere kvalitetselementer, indgå som målopfyldte. Sådanne vandløb bør i stedet indgå med ukendt tilstand.

Utilstrækkelig VOP3 indsats

Men selv med denne forskønnede VOP3 opgørelse af målopfyldelse / manglende målopfyldelse så udestår der et kæmpe indsatsbehov for vandløbene i denne 3. og sidste planperiode frem til 2027: 12.100 km vandløb i primært dårlig fysisk tilstand skal forbedres og hertil kommer ca 1.300 km i ukendt tilstand som skal udredes og have den nødvendige indsats. Det lever den planlagte indsats slet ikke op til.

I alt skønnes den fysiske indsats for tredje planperiode at omfatte forbedringer af den fysiske tilstand på ca. 4.950 km og fjernelse af ca. 750 spærringer. Dertil kommer indsats mod udledning af spildevand.

Hvorledes disse indsatser skal kunne føre til de nødvendige forbedringer i de 12.100 km vandløb plus de 1300 km ukendte vandløb står der intet om i VOP3.

DN konkluderer: VOP3 erkender indsatsbehov på 12.100 km vandløb (+1300 km ukendte), men iværksætter indsatser på 4.950 km og overfor 750 spærringer. Ganske vist kan spildevandsindsatser bidrage, men da der jf. VOP3 på landsplan kun er ca. 104 km vandløb, der ikke opfylder miljømålet på grund af spildevandsudledninger, er hovedproblemet klart de fysiske forhold og derfor hænger indsats og indsatsbehov ganske enkelt ikke sammen i VOP3 for vandløbene.

Erfaringerne fra VOP2 skræmmer

VOP 2 skulle forbedre de fysiske forhold i vandløb med 3600 km strækningsbaserede indsatser og fjernelse af 615 spærringer. Hertil kom ikke-gennemførte indsatser fra VOP1 på 100 km og 330 spærringer.

I realiteten er der i VOP2 gennemført eller givet tilsagn til 1700 km strækningsindsatser og 160 spærringer. 500 km strækningsindsatser er udgået af indsatsbehov da de havde opnået målopfyldelse jf basisanalysen.

DN konkluderer: Af den statslige besluttede indsats for forbedring af vandløbenes fysiske forhold i VOP2 er kun godt halvdelen af de strækningsbaserede indsatser gennemført og kun 17% af spærringerne fjernet.

Med visse forbehold ses desuden fra anden til tredje planperiode generelt et lille fald i andelen af vandløb i god og moderat tilstand, mens andelen af vandløb i dårlig tilstand er steget. Andelen af vandløb med høj tilstand fastholdes stort set mellem de to perioder.

Alt i alt er der altså sket en forværring - ikke en forbedring.

Det forklares ikke nærmere hvad årsagerne hertil er, men at udviklingen i vandløbene generelt i anden vandplanperiode går mod forværring og ikke forbedring gør jo afgjort ikke indsatsbehovet mindre.

Efter 2027

EU Kommissionen har klart udmeldt at efter 2027 er de eneste acceptable undtagelser sådanne, der beror på naturgivne forhold. Det betyder konkret, at alle nødvendige indsatser for at nå målopfyldelse skal være vedtaget og iværksat senest i 2027.

Vandløb er den hurtigst reagerende overfladevandtype sammenlignet med søer og kystvande. VOP3 skriver herom

"Der er ikke i denne planperiode anvendt yderligere fristforlængelse til efter 2027 på grund af naturlige forhold, idet der forudsættes en effekt af indsatserne i vandløb inden for 1-3 år. Det må imidlertid forventes, at de nødvendige forbedringer af en række vandløb først vil blive gennemført helt op til udgangen af 2027, hvorfor effekten af forbedringerne først vil ske efter 2027.

Dette vil betyde, at fristen for opfyldelse af målet for disse vandløb vil skulle forlænges til efter 2027 på grund af naturlige forhold, og vil senest blive vurderet ved revision til brug for planlægningen for perioden 2027-2033."

DN konkluderer: På trods af at vandløb er hurtige (1-3 år) til at reagere positivt på forbedringer og på trods af at dårlige fysiske forhold og spærringer i samtlige vandplanperioder har været den kendte og suverænt vigtigste grund til manglende økologisk kvalitet i vandløbene, så accepterer regeringen fortsat handling i sidste øjeblik, ligesom man har accepteret at vedtagne indsatser ikke blev udført i tidligere planer. Det er misinformation at dække en alt for sen indsats ind under naturgivne forhold.

Sammenholdt med den utilstrækkelige vandløbsindsats i VOP3 nævnt ovenfor viser det desværre et rystende lavt ambitionsniveau fra regeringens side i VOP3 og absolut ingen ambitioner om at nå målopfyldelse i 2027 selv hvor det er lettest – nemlig for vandløbene.

Vandløbsregulativer er en stopklods

Alle offentlige vandløb har et regulativ som fastlægger pligter og rettigheder mellem lodsejere og kommunen som vandløbsmyndighed. Stort set alle målsatte vandløb er offentlige. I regulativet fastlægges hvordan og hvor ofte og hvornår der må foretages oprensninger af fx sand og bortskæring af vandplanter (grødeskæring).

Det er en videnskabelig kendsgerning at såfremt der grødeskæres mere end 1 gang årligt, så øges risikoen markant for at det biologiske kvalitetselement vandplanter ikke kan nå god økologisk tilstand.

Langt de fleste regulativer er gamle og rummer flere grødeskæringer end der er foreneligt med at opnå god økologisk tilstand. Derfor er en revision af utidssvarende regulativer en absolut forudsætning for at nå god økologisk tilstand i rigtigt mange vandløb.

Miljøministeriet ved ikke hvor mange, men skriver i VOP3:

” Vandløbsvedligeholdelse

Vandløbsvedligeholdelse er som beskrevet i kapitel 3 i nogle tilfælde fortsat ikke i overensstemmelse med de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten, der kræves for at understøtte bl.a. målet om god økologisk tilstand. Det følger af vandløbslovens § 1, stk. 2, at fastsættelse og gennemførelse af foranstaltninger efter loven skal ske under hensyntagen til de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten, som fastsættes i henhold til anden lovgivning. Dvs. bl.a. de konkrete miljømål, som gælder for vandløb efter bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster. Uafhængigt af vandløbsloven følger det desuden af § 8 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for Vandområdedistrikter, at myndigheders administration af lovgivningen ikke må føre til tilstandsforringelser eller forhindre opfyldelse af de mål, som gælder.

Det er kommunerne som vandløbsmyndighed, der skal sikre, at bl.a. vandløbsvedligeholdelsen er i overensstemmelse med loven. Forpligtelsen til at administrere i overensstemmelse med bl.a. vandplanlægningen er gentaget af Miljø- og Fødevareklagenævnet i en række afgørelser, bl.a. afgørelse af 17. april 2020 i sagerne 18/05717, 18/06663, 18/06664 og 18/06666 og afgørelse af 11. februar 2021 i sagen 20/12190.”

Det er derfor utvetydigt en kommunal forpligtelse at administrere deres vandløb så de understøtter opnåelsen af de statslige miljømål. Det har ministeren rundskrevet til kommunerne om. Det kræver imidlertid en revision af regulativerne og ministeren vil ikke pålægge kommunerne en revision. men overlader det til kommunernes eget initiativ.

DN konkluderer: Regeringen beslutter miljømål om god økologisk tilstand. God økologisk tilstand kræver revision af vandløbsregulativer i stort omfang. Kommunerne reviderer ikke deres regulativer. Konsekvensen er at intet sker – målopfyldelse kan ikke nås. Sådan kan en ansvarlig regering ikke håndtere forpligtelserne efter Vandrammedirektivet.

DN har en klar forventning om, at det af VOP3 fremgår i hvilket omfang gældende regulativer står i vejen for opnåelse af vandløbenes miljømål (som også påpeget af DNs Limfjordsafdelinger i særskilt hørings svar) og at staten forpligter kommunerne til at revidere de nødvendige regulativer indenfor en meget kort tidsfrist. Om nødvendig ved lov eller landsplandirektiv.

De store problem-spærringer

Det fremgår at 4 af de store betydningsfulde spærringer, der fortsat efter årtiers diskussioner står og hindrer den fri passage i vandløbene, heller ikke håndteres i denne vandområdeplan. Det drejer sig om Tangeværket, som hindrer passagen i Gudenåen, om Holstebro Vandkraftsø, som spærrer for fri passage til de øvre 2/3 af Storå, samt om Sulkendrup Mølle og Lillemølle, begge spærringer i Ørbæk Å). Angiveligt skal de alle indgå i ”særlige vurderinger frem til 2024”, men med spærringernes forhistorie og de omfattende løsninger, som skal til for at sikre fri passage, er det aldeles urealistisk at spærringerne finder deres løsning og indsats indenfor VOP3.

DN konkluderer, at den statslige forpligtelse til at finde en løsning på disse spærringer atter skydes til hjørne af mangel på politisk vilje til at træffe de nødvendige beslutninger. Denne handlingslammelse kan hverken begrundes med manglende viden eller tekniske muligheder.

Problematikken omkring Tangeværket er senest blevet kulegravet i 2020-21 i en interessentarbejdsgruppe nedsat af miljøministeren og med DN som inviteret formand. Arbejdsgruppen skulle identificere og beskrive de forskellige bindinger, behov og muligheder, der kan være for at foretage de nødvendige ændringer ved Tange Sø-spærringen. Det lykkedes ikke for arbejdsgruppen at nå frem til en fælles, prioriteret indstilling af løsningsforslagene til ministeren, men grundlaget for en sådan beslutning ligger fuldt belyst for ministeren.

Miljøfarlige stoffer MFS – endnu en stopklods

I VOP2 udgjorde vandløb i god, ikke-god og ukendt økologisk tilstand med hensyn til forekomst af nationalt specifikke MFS henholdsvis 125 km, 42 km og 18.725 km, mens de her i VOP3 udgør henholdsvis 180 km, 830 km og 17.480 km.

Der er således nu 55 km flere i god tilstand, 788 flere i ikke-god tilstand og 1245 færre i ukendt tilstand.

Det er hermed lykket at blive klogere på de nationale MFS i hele VOP2-perioden i $55+788 = 843$ km vandløb. 1245 km er røget ud af ukendt tilstand, og hermed er 402 km helt forsvundet. Det kan ikke være de 500 km vandløb der er udgået af indsats pga målopfyldelse, så hvorfra stammer forskellen?

De nationale MFS indgår direkte i bedømmelsen af god økologisk tilstand og ovenstående tal viser tydeligt at stort set alle vandløb er i ukendt tilstand for disse stoffer.

For EU-prioriterede MFS, som indgår i en selvstændig vurdering af vandløbets kemiske tilstand, er billedet tilsvarende:

VOP2 viste 38 km, 163 km og 18.690 km i hhv god, ikke-god og ukendt tilstand, mens de her i VOP3 udgør hhv. 220 km, 810 km og 17.460 km. (altså blev vi klogere på 829 km vandløb, mens 1230 km gik ud af ukendt tilstand – hvor blev de sidste 400 km af?)

EU Kommissionen har siden sin første landerapport, hvori den vurderer landenes indsatser for at opnå god økologisk tilstand i de nationale vandmiljøer, skødet Danmark for ikke at have tilstrækkeligt styr på de MFS og DN må da også konstatere at det ser voldsomt dårligt ud på den front.

Miljøministeriet har ganske vist igangsat en række initiativer her til denne planperiode, men det drejer sig i den grad om dataindsamling og prioriteringer, der skulle have været igangsat fra dag 1 i VOP1.

Alt for få vandløb omfattet af VOP

DN har vedvarende gjort opmærksom på, at den danske stats fortolkning af vandrammedirektivet er indskrænkende og fejlagtig på vandløbsområdet. En nøjere gennemgang er vedhæftet høringsvaret som Bilag 1

Det har for det første som konsekvens, at kun 25% af de danske vandløb er omfattet af miljømål og hermed af beskyttelse og overvågning. Selvom det er indlysende at alle de mindre vandløb, som udgør hovedparten af de resterende 75%, også udgør langt hovedparten af kontaktfladen mellem det dyrkede landbrugsland og det vandmiljø, som lider herunder. Disse 55.000 km vandløb er derfor af indlysende væsentlig betydning for tilstanden i hele det øvrige ferske vandmiljø.

Det har for det andet den konsekvens i den statslige fortolkning, at alle disse mindre vandløb heller ikke omfattes af vandrammedirektivets ikke-forringelses-bestemmelser. Kun hvis de har direkte indflydelse på nogle målsatte vandløbs muligheder for at nå miljømålet vil de være beskyttet – aldrig i deres egen ret. Sådan var det ikke med de retningslinjer, der gjaldt for VOP1, men de blev omfortolket til VOP2 og er principielt stadig gældende for kommunernes forvaltning af vandløbene. Også selvom det er direkte i modstrid med hvad miljøministeren har sagt på et åbent samråd 8. januar 2020: "Vandløbsforvaltningen må uanset hvor den sker i vandløbssystemet ikke forringe tilstanden eller indebære en risiko for at målsatte vandløb ikke kan nå målet". Og i modstrid med hvad der står i Vandrådsvejledningen fra nov. 2019, hvor også beskyttelsen af vandløb uden målsætning fastslås.

Grunden til at kommunerne forvalter anderledes er et hyrdebrev udsendt af Naturstyrelsen 13. marts 2015 til kommunerne under overskriften "Orientering om vandplanlægningens beskyttelse af vandforekomster og andet vand". Heri fastslås at vandforekomster uden specifik målsætning ikke skal beskyttes med henblik på andet en at sikre målopfyldelse i målsatte vandforekomster. Denne fortolkning ligger stadig uimodsagt som grundlag for kommunernes forvaltning trods ovennævnte modstrid med ministerens og ministeriets udmeldinger i anden sammenhæng.

For det tredje har vandløb uden miljømål ingen beskyttelse i forvaltning af vandløbsloven, som herefter alene skal varetage vandafledningsinteresser. Kun de vandløb, der har specifikt miljømål i VOP eller er omfattet af naturbeskyttelsesloven (det er i alt ca 28.000 km vandløb) ydes således beskyttelse i vandløbslovs-sammenhæng, resten kan behandles efter kommunernes forgodtbefindende.

DN anbefaler på det kraftigste, at Miljøministeriet præciserer ministerens og ministeriets udmeldinger, om at også vandløb uden specifikke miljømål er omfattet af ikke-forringelses-bestemmelserne, overfor kommunerne ved at tilbagekalde Naturstyrelsens fortolkning fra 2015. Minister og ministeriets udmeldinger er ganske enkelt ikke konsistente med Naturstyrelsens 2015-fortolkning, uagtet ministerens svar på MOF spørgsmål 243 i 2020.

Useriøse kriterier holder små vandløb ude

I VOP 3 står i afsnit 2.1 *Vandløb*:

”Vandplanlægningen omfatter alle vandløb med et opland på mindst 10 km² samt vandløb med et opland under 10 km², som har en dokumenteret høj naturværdi i form af en god økologisk tilstand eller høj økologisk tilstand, eller som har et fysisk potentiale til at opnå en sådan tilstand. Det fysiske potentiale er vurderet efter faste kriterier for vandløbets fald, slyngningsgrad og fysiske variation, der er vurderet at have betydning for sandsynligheden for målopfyldelse. Vandløb med væsentlig forekomst af okker indgår ikke i vandplanlægningen”.

Man kunne ud fra beskrivelsen få det indtryk, at det er saglige kriterier, der ligger til grund for vurderingen af det fysiske potentiale. Det er imidlertid ingenlunde tilfældet for fald og okkers vedkommende. Her er kriterierne politisk fastsat således at man netop opnår at 18.500 km vandløb vil indgå i VOP.

Kriterierne har som basis en udredning fra Århus Universitet, der ud fra eksisterende vandløbsdata kunne vise sandsynligheden for opnåelse af god økologisk tilstand (bedømt på smådyrsfaunaen) ved forskellige fald, slyngninger og fysiske variationer og en række andre kriterier, som siden er valgt fra.

Af retningslinjer for basisanalyse 2021-27 fremgår at ”de vandløb omfattes, hvor faldet ≥ 3 promille *eller* slyngningsgraden $\geq 1,05$ *eller* Fysisk Indeks $\geq 0,41$.”

Kriterierne for slyngningsgrad og fysisk variation blev valgt så der var ca. 50% sandsynlighed for opnåelse af god økologisk tilstand.

For kriteriet fald, som er en helt central parameter for et vandløbs økologiske muligheder, blev valgt en kriterieværdi på 3,0 promille fald selvom man allerede ved et fald på 0,45 promille har 75% sandsynlighed for at opnå god økologisk tilstand. Det er et helt ekstremt restriktivt valg af fald-kriteriet, som reelt udelukker rigtig mange små vandløb med potentielt store naturværdier.

Tilsvarende blev det besluttet – uden nogen fagligt belæg - at små vandløb med mindre end 10 km² opland ikke skulle indgå i VOP, hvis de havde okkerkoncentrationer over 0,5 mg/l. Det er helt ubegrundet og inkonsekvent eftersom indsatser mod netop okker indgår i de efterfølgende VOP 2 og nu VOP 3, hvilket da også er fuldt berettiget eftersom de nødvendige virkemidler overfor okkerbelastning af vandløb er velkendt og veldokumenteret og meget enkle – vandstandshævninger i oplandet eller okkerrensning.

Okkerrensning indgår også som virkemiddel i 30 jysk/fynske vandløb og i <5 i det internationale. Vanddistrikt i VOP3. At okkerindsatser ikke skal bringes i anvendelse overfor også små vandløb er således helt usagligt.

DN konkluderer, at ministeriet i VOP 3 har fastholdt useriøse kriterier for at holde små vandløb ude af planen (fald) og/eller undgå helt enkle indsatser (okker).

VOP3 bør ændres så de valgte kriterier i det mindste afspejler samme chancer (ca 50%) for at opnå god økologisk tilstand og så små okkerbelastede vandløb ikke udelukkes da de med helt enkle midler kan opnå god økologisk tilstand.

Spildevand

Det anføres i VOP3 at der på landsplan er ca. 104 km vandløb, der ikke opfylder miljømålet på grund af spildevandsudledninger, hvor det primært er organisk stof, som indvirker negativt på vandløbenes smådyr.

”... der videreføres indsatser på ca. 1.350 ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse og ca. 128 regnbetingede overløb (49 vandområder) i tredje planperiode. Derudover videreføres indsatser på ca. 5.550 ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse, der lå i gældende rensklasseoplande, men som de pågældende kommuner først fik kendskab til i løbet af anden planperiode.”

FAKTABOKS 7.2. Foranstaltninger til reduktion i tilførsel af spildevandsrelateret organisk stof til vandløb i 2021-2027

Foranstaltninger til reduktion i tilførsel af spildevandsrelateret organisk stof til vandløb i 2021-2027

Foranstaltninger til reduktion i tilførsel af spildevandsrelateret organisk stof til vandløb i 2021-2027:

- Forbedret spildevandsrensning på ca. 617 ejendomme i spredt bebyggelse
- Reduceret spildevandsbelastning fra ca. 44 regnbetingede overløb i oplandet til 11 vandområder

For Vandområdedistrikt Jylland og Fyn omfatter indsatsen:

- Forbedret spildevandsrensning på ca. 154 ejendomme i spredt bebyggelse
- Reduceret spildevandsbelastning fra ca. 35 regnbetingede overløb i oplandet til 9 vandområder

For Vandområdedistrikt Sjælland omfatter indsatsen:

- Forbedret spildevandsrensning på ca. 140 ejendomme i spredt bebyggelse
- Reduceret spildevandsbelastning fra ca. 9 regnbetingede overløb i oplandet til 2 vandområder

For Vandområdedistrikt Bornholm omfatter indsatsen:

- Forbedret spildevandsrensning på ca. 323 ejendomme i spredt bebyggelse.

For Internationalt Vandområdedistrikt er der ingen spildevandsindsatser.

Af indsatseskemaet ovenfor fremgår imidlertid kun indsatser på 617 ejendomme – ikke ca. 1.350 og der fremgår ikke indsats på de nævnte 5.550 videreførte ukloakerede ejendomme. Ligeledes summer skemaet kun op til 44 indsatser for regnbetingede overløb, ikke de nævnte 128.

DN konstaterer således, at indsatsen ikke står mål med de nævnte indsatsbehov. VOP 3 bør tilrettes så det fuldt ud sikres. Det fremgår desuden ikke om spildevandsindsatserne forventes at bringe de berørte vandløbsstrækninger til målopfyldelse eller om der udestår yderligere forbedringer af eksempelvis de fysiske forhold. Den samlede nødvendige indsatspakke for disse vandløb bør naturligvis indgå i VOP3.

Vandindvinding og vandløbspåvirkning

VOP3 rummer kun følgende omtale eller oversigt over vandløb (eller søer), hvis tilstand og hermed mulighed for målopfyldelse, påvirkes af vandindvinding – enten direkte eller afledt af grundvandsoppumpninger:

” Hydrologisk påvirkning: Vandindvinding

Vandindvinding kan påvirke tilstanden i vandløbene som følge af reduceret vandføring, især i sommermånederne. Der foreligger ikke generelle opgørelser af vandindvindingens påvirkning af vandløbenes økologiske tilstand, da denne afhænger af mange faktorer, bl.a. mængden af vand der indvindes i forhold til vandløbets vandføring og fordelingen af indvindingen over året, indvindingspunktets afstand til vandløbet, vandløbets og oplandets størrelse, fordelingen af grundvand/overfladevand i vandløbet samt arealanvendelse og jordbundsforhold i oplandet og de vandløbsnære arealer.

I en analyse af vandindvindingens påvirkning af grundvandets kvantitative tilstand foretaget af GEUS er det vurderet, at i alt tre vandløb er påvirket af vandindvinding fra grundvandet i en sådan grad, at det påvirker den økologiske tilstand negativt, det drejer sig om Mølleå, Køge Å og Tibberup Å i Vandområdedistrikt Sjælland. Kun vandløb, hvor der har kunnet etableres en sikker sammenhæng mellem tilstanden og vandindvindingen er blevet udpeget, hvorfor der kan være flere vandløb, som er negativt påvirkede, end de vandløb som fremgår af analysen.”

DN finder, at der i VOP3 sker en stedmoderlig behandling af indvindings-problematikken, som også påpeget i høringssvar fra DN's Limfjordsafdelinger. Den aktualiseres af klimascenarierne med meget omtalte periodevis store nedbørsmængder, men tilsvarende perioder med tørkelignende tilstande (mindre omtalte) har ringe bevågenhed. De sidstnævnte situationer vil for mange vandløb betyde problematiske lave vandføringer og her vil der uvægerligt optræde konflikter med vandindvindingsinteresser, som typisk vil være størst når der er mindst vand.

DN skal derfor anbefale, at man i VOP3 regi får lavet yderligere analyser, der kan vise hvor sådanne konflikter opstår og fastlægger retningslinjer til at sikre at konflikterne ikke hindrer opnåelse af målsætningerne for vandløb og søer.

Overensstemmelse med Habitatbestemmelserne

I Natura2000 planerne indgår konsekvent henvisninger til målsætninger og indsatser i vandområdeplanerne som hovedinstrumentet til at sikre og forbedre tilstanden i de akvatiske naturtyper i Natura 2000-områderne. Vandområdeplanerne skal således forbedre vandmiljøet for derved at skabe grundlæggende forbedringer af vandkvaliteten til gavn og grundlag for opnåelse af gunstig bevaringsstatus for naturtyper, fugle og arter i Natura 2000-området.

DN konstaterer, at der ikke i VOP3 er nogen omtale af hvorledes og i hvor høj grad indsatserne bidrager til opnåelse af gunstig bevaringsstatus i Natura 2000-områderne. DN forventer at VOP3 i sin endelige udgave kommer til at rumme oversigter over denne sammenhæng mellem VOP og Natura 2000-planerne (som også efterlyst af DN's Limfjordsafdelinger).

Dato: 22.juni 2022
Til: Miljøministeriet, Departementet

Med venlig hilsen

Henning Mørk Jørgensen
Havbiolog, vandpolitisk rådgiver i DNs sekretariat
31193235, hmj@dn.dk